

VILAVERD: RUTA DE LES ANTIGUES GUIXERES DE VILAVERD

Recorregut per les antigues guixeres i antics forns de guix de Vilaverd que es troben als peus de les Muntanyes de Prades.

La indústria guixera va ser un element que va tenir un notable impacte en l'economia de Vilaverd durant el segle XIX i fins l'any 1977, quan va tancar la darrera guixera que es mantenia activa. Al segle XVII ja hi ha les primeres referències de l'explotació del guix de Vilaverd amb l'existència del Molí de guix del Consell de Vilaverd (documentat el 1607) però no és fins al segle XIX quan es pot parlar d'indústries guixeres. Ja al segle XX, concretament el 1917, va néixer l'agrupació de guixers *El Motor* per tal de mecanitzar la fabricació amb maquinària més productiva i generar més beneficis. Aquesta reeixida mecanització col·lectiva en un mateixa guixera com a espai comú va permetre la mecanització particular de les diverses guixeres que hi havia al Vilaverd de l'època que van tornar a treballar al seu espai original. Les diverses guixeres de Vilaverd van coordinar-se les vendes per no fer-se la competència entre ells amb l'*Associació de Fabricants de Guix* (entorn 1917- dècada 1930) i *Fàbricas de Yeso Reunidas* (1945- 1965). La dècada dels seixanta, en un context de competència de les grans indústries de materials de la construcció, va ser el moment de crisi i decadència de les fàbriques de guix de Vilaverd, decadència irreversible que va significar el tancament de les cinc guixeres actives en poc temps. El 1969 va tancar la guixera del Ronda, del de la Clara o del Butxaques, sent l'última que produïa guix per a la construcció. El 1977 va tancar la guixera dels Robusté, l'última que va produir guix per a diversos usos. En el present, els vestigis de les guixeres de Vilaverd són un patrimoni cultural en procés de revaloració.

FITXA TÈCNICA

Distància:	6,450 km (anar i tornar)
Durada aproximadament:	2 h a peu.
Tipus de ruta:	Lineal.
Dificultat física (a peu)*:	Fàcil.
Dificultat tècnica (a peu)*:	En alguns trams el ferm de l'itinerari presenta certes dificultats: trams de sòl argilosos (en temps de pluges pot estar enfangat i es pot relliscar), trams de terreny complicat amb ferm de pedra solta, cal creuar un barranc i trams amb molt herbassar.
Desnivell acumulat*:	132 m de pujada i baixada
Modalitat:	A peu.
Itinerari senyalitzat:	Parcialment. El tram inicial senyalitzat amb marques blanques i grogues de PR-C17.

(•) Connexió.

	KM TOTALS	DESCRIPCIÓ
	0,000 km	Estació de tren. La distribució dels sacs i pedra de guix es feia en tren ja que era la forma més simple i més rendible. La reivindicació de més vagons per les guixeres va ser una de les principals accions dels col·lectius guixers vilavertins.

Comencem el recorregut baixant les escales de darrere l'estació. Prenem el carrer Major cap a l'esquerra, com si sortíssim del poble, per visitar des de fora la guixera del Tòfol o dels Robusté. La trobem a la nostra dreta.

0,120 km Guixera del Tòfol o dels Robusté. És la primera guixera que va tenir motor elèctric, fet que explica el primer renom de la guixera «El Motor». Va ser fundada el 1917. Els primers anys va ser una guixera gestionada col·lectivament per guixers de les cinc guixeres de Vilaverd però el 1926 va passar a ser només gestionada, i propietat, de Cristòfol Robusté Torrell, que tenia també com a propietat familiar un mas proper, el Mas de la Clara. Va ser la darrera guixera de Vilaverd que va tancar, el 1977. És una guixera interessant, i singular, de Catalunya perquè encara manté la maquinària al seu interior tal com estava quan era activa. En el present, s'està analitzant com restaurar la guixera del Tòfol per fer-la visitable.

Tornem en direcció a l'estació i agafem l'accés a les vies de tren per travessar a l'altra banda. Sortim per l'accés via 2 i pugem per la passarel·la; arribem a la zona esportiva. Voregem la pista poliesportiva, passem pel costat del cementiri municipal i les piscines municipals.

Opcional: Ens podem desviar uns metres de la ruta per veure una guixera que no té gaire interès visual però que és una de les més antigues. Un cop davant la pista poliesportiva girem a la dreta resseguint uns metres la carretera local cap a Montblanc; just després del Pont del Rei, i en un revolt, podem observar els vestigis del forn de guix tradicional de la **Guixera del Call**. Només manté un tros de la paret del forn de guix, a diferència de les altres guixeres identificades entorn la Ruta de les antigues guixeres de Vilaverd que tenen els forns sencers més altres elements. Però és interessant per ser segurament la guixera més antiga de Vilaverd documentada i localitzada. La guixera del Call va ser activa entre el 1841 i la dècada del 1930. Diverses guixeres de Vilaverd no han mantingut cap vestigi.

Per continuar la ruta, tirem enrere fins a la pista poliesportiva. Voregem la pista poliesportiva, passem pel costat del cementiri municipal i les piscines municipals.

0,360 km Encreuament, Ermita del Montgoi i PR-C17. Seguim pel camí de l'esquerra seguint les indicacions a Rojals i deixem el camí que surt davant nostre i que puja fins al santuari de la Mare de Déu del Montgoi. Pujar i baixar són uns 500 m. més que haurem de sumar al recorregut. Darrere del santuari hi ha un ampli espai de lleure amb taules i bancs que pot ser usat com a zona d'acampada amb permís de l'Ajuntament.

L'ermita va ser construïda a principis del segle XIII on s'hi venera la imatge de la Mare de Déu del Montgoi. L'any 2014 es van celebrar els 800 anys de l'ermita amb un programa festiu commemoratiu d'aquesta efemèride. Cal destacar la baixada de la Verge en solemne processó a l'església de Vilaverd.

0,500 km Encreuament, pont C-14, PR-C17. Deixem a l'esquerra un camí i passem per sota el pont de la carretera C14. Girem a la dreta. Caminem paral·lel a la carretera C-14.

0,660 km Els Montgois, camins dels Montgois (1, 2 i 3), PR-C17. Seguim recte seguint les indicacions del camí 3 dels Montgois. A l'esquerra deixem el camí ral a Rojals, que coincideix parcialment amb el Camí 2 i les marques grogues i blanques del PR-C17. Deixem l'asfalt i passem per davant de diferents masies mentre anem agafant alçada. Davant nostre s'alça el cim de la Punta La Cucurulla i les Muntanyes de Prades.

- **1,210 km Masia Can Jordi.** Trobem dos camins i agafem el de la dreta. Arribem a una camp de conreu abandonat flanquejat per dos pals de ferro, entrem i agafem el camí que surt a la nostra esquerra. Continuem pujant i, a partir d'aquí, el camí és pedregós. Més endavant, seguim el traç de les torres d'alta tensió de la partida de *Les Deveses* i el camí puja i baixa.
- **1,720 km Barranc de la Variella.** Travessem el barranc i arribem als peus d'una de les torres d'alta tensió. Som al *Clot del Frederico*. Seguim el sender marcat pel pas de la gent a la dreta, fins arribar a un camí ample.
- **1,960 km Encreuament, camí.** Continuem per la dreta. El camí baixa i és una mica argilós i humit.
- **2,110 km Encreuament, cabana de volta.** A la dreta surt un petit sender que puja a una cabana de pedra seca. Seguim pel camí principal. Pocs metres més endavant a la nostra dreta voregem una finca amb una edifici a la partida de *Les Viques* i més concretament la partida de *La Vica del Pauló*.
- **2,380 km Esplanada, pinar, antiga pedrera de la guixera dels Bregues.** Arribem a una esplanada des d'on podem contemplar una bonica panoràmica de les muntanyes de Prades amb la Punta Cucurulla i el barranc de la Variella. Deixem el camí de la nostra dreta que baixa bastant dret, i travessem el pinar per l'esquerra. A la nostra esquerra podem observar la pedrera dels Bregues, d'on extreien la pedra de guix per la producció de la seva guixera a base de barrinades (extracció de la pedra amb explosius sense més eines que pics, barres de ferro o barrines i les pròpies mans). A la nostra dreta, just després d'un cartell que indica que l'espai és un abocador clausurat (i, per tant, és prohibit tirar-hi deixalles), trobem munts de pedres de guix de color vermellós que els treballadors de les guixeres van deixar abandonats ja que el guix vermell no tenia interès per fer guix per a la construcció. A partir d'aquí el tipus de sòl conté materials de guix de diferents tonalitats grises, marrons i vermelles, segons el seu grau de puresa i per la quantitat dels seus components.
- **2,600 km Encreuament, sender.** A l'esquerra deixem un petit sender, és l'antic camí de la Vall i que ens portaria a la carretera de Rojals- Montblanc. Continuem pel camí principal.
- **2,610 km Encreuament, forn.** A l'esquerra trobem un petit sender que ens porta a un possible antic forn de guix si bé també podria ser un frescal o bé un espai per guardar dinamita i eines utilitzades per a l'extracció de pedra de les pedreres. Continuem pel camí principal.
- **2,790 km Gir a la dreta.** Continuem pel camí principal que fa un gir a la dreta; és un tram de l'antic camí de Montblanc.
- **2,850 km Guixera del Ganàncies.** Va ser la guixera de Jaume Rossell Ferrer, un dels socis fundadors de la guixera *El Motor* i encarregat del transport dels materials utilitzats per a la construcció de la guixera. Seguim el camí.
- **2,980 km Segona Guixera dels Bregues.** Va ser la darrera guixera construïda a Vilaverd. Es va construir el 1928. Va ser un projecte de Salvador Solé Torrell de cal Bregues. No entrem dins el forn de la guixera ja que caldria fer una petita intervenció de restauració per garantir plenament la seguretat. Observem el forn de guix des de fora.

Desfem camí fins arribar a l'encreuament o cruïlla de camins del costat de

la guixera del Ganàncies.

3,170 km Encreuament (●). Tombem a la dreta i a pocs metres girem a l'esquerra. Seguim el camí flanquejat per un marge fet íntegrament de pedra de guix que va paral·lel a la carretera C14. Just on acaba el mur, a l'esquerra, trobem la pedrera dels Robusté.

Des d'aquí podem gaudir d'unes boniques vistes a la serra de Miramar i del Nas del Gegant o Tossal Gros de Miramar.

3,310 km Pedrera dels Robusté. Les diverses pedreres de guix seguien la mateixa veta de guix. La diferència de la pedrera dels Robusté és que s'hi utilitzava un martell pneumàtic de benzina, fet que facilitava la feina i incrementava la productivitat. Hi passem pel costat i continuem pel mateix camí. Just després d'un extens camp de cultiu, hi ha l'antiga **pedrera del Butxaques** al fons. Arribem a la part del darrera de la gossera de Vilaverd.

3,510 km Guixera del Bassot o del Balustres. Podem observar un possible forn de raig o forn de producció contínua, un forn de guix rudimentari on es feia la cocció tradicional del guix i el terra empedrat de la guixera utilitzat com a base per moldre el guix abans de la mecanització de les guixeres amb els motors elèctrics o de gasoil.

3,610 km Primera guixera dels Bregues. Podem observar un forn de guix tradicional sencer i un forn de guix mig caigut. Els germans Salvador, Josep i Miquel Solé i Giné, Bregues, van fer el 1913 el primer intent de mecanitzar les guixeres de Vilaverd instal·lant una màquina de vapor per fer la mòlta però, el 1917, un incendi a la vora de la guixera va inutilitzar totalment la maquinària.

Atenció, anar en compte que el camí dona accés a la carretera C14. Desfem camí fins a l'encreuament del costat de la guixera del Ganàncies.

4,030 km Encreuament. Girem a la dreta per tornar al nucli urbà de Vilaverd. Fem el camí a l'inrevés de com l'hem fet d'anada.

4,650 km Encreuament. Deixem el camí i girem a l'esquerra seguint el traç marcat pel pas de la gent fins a trobar una de les torres d'alta tensió.

4,820 km Barranc de la Variella. Travessem el barranc i seguim el traç de les torres d'alta tensió que puja i baixa.

5,360 km Masia Can Jordi. Seguim recte avall.

5,900 km Els Montgois, camins dels Montgois (1,2 i 3), PR-C17. Seguim recte. Quan deixem el Camí 3, seguim recte seguint indicacions del Camí 1 i paral·lelament a la carretera C-14. A la dreta deixem el camí ral a Rojals (més amunt del Camí 2 dels Montgois) i les traces del PR-C17.

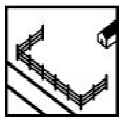
6,050 km Encreuament, pont C-14, PR-C17. Passem per sota el pont de la carretera C14 i seguim recte cap al poble. Anem en direcció a la pista poliesportiva.

6,350 km Encreuament, Santuari de la Mare de Déu del Montgoi i PR-C17.
 Deixem a l'esquerra el camí que puja a l'ermita i seguim en direcció al poble. Arribem a la zona esportiva on agafem l'accés via 2 per tornar al punt d'inici, a l'estació de tren de Vilaverd.

* Agraïments a Martí Torrell per la seva col·laboració.

RECOMANACIONS:

Propietat privada

Prohibit encendre foc

Prohibit llençar escombraries

Prohibit recol·lectar plantes

* **Dificultat física i tècnica segons el mètode SENDIF:** Metodologia homogènia per determinar i informar sobre la dificultat de les rutes a peu pensada per a aquelles persones que caminen de manera més esporàdica. Per a més informació: <http://www.sompirineu.cat/>

MY112, Es recomana disposar de l'APP del Centre d'Atenció i Gestió de Trucades d'Urgència al Telèfon 112. És gratuïta i disponible pels sistemes Android i iOS. Geolocalitza la trucada de forma automàtica i augmenta la capacitat de resposta dels cossos d'emergències.